

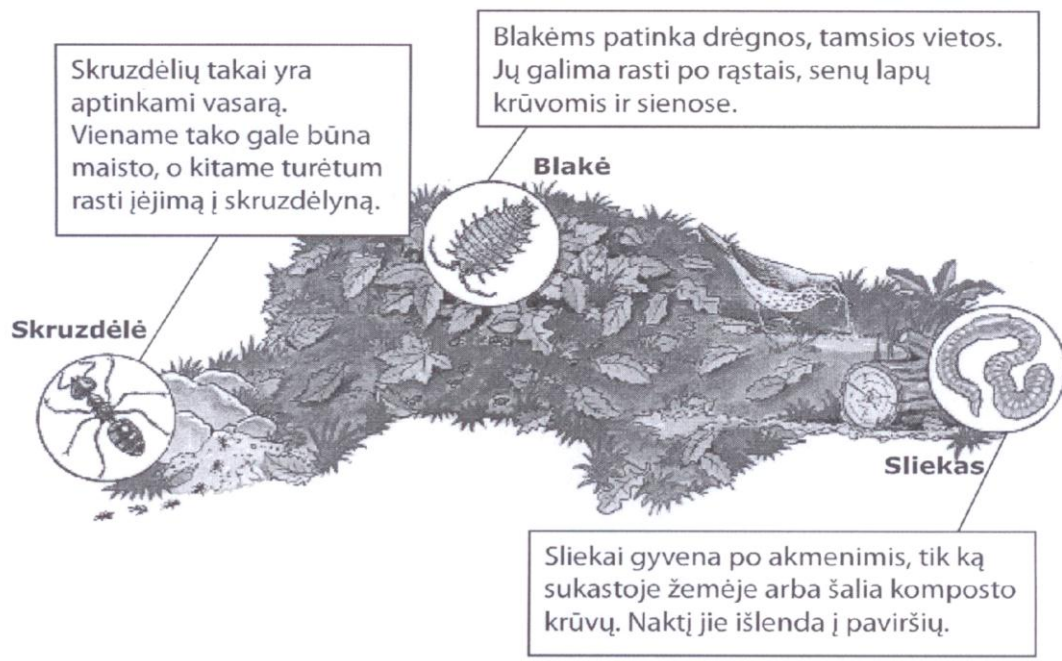
PIRLS tyrimo skaitymo gebėjimų užduotis, paremta informaciniais tekštais

Maisto paieška

Čia yra trys bandymai apie tai, ką ėda maži padarėliai ir kokiais būdais jie ieško maisto. Pirmiausia tau reikia rasti tikrų skruzdėlių, blakių ir sliekų. Elkis su jais atsargiai, o kai baigsi tyrinėti, būtinai padėk juos ten, kur radai.

- Sek skruzdėlių taku
- Stebėk blakes
- Padaryk sliekyną

Kur rasti skruzdėlių, blakių ir sliekų

Sek skruzdėlių taku

Skruzdėlės gyvena kartu skruzdėlynuose. Kai skruzdėlė randa maisto, ji padaro taką, kad ir kitos galėtų eiti paskui ją. Norėdamas atlikti šį bandymą, turėsi rasti skruzdėlyną. Tau taip pat reikės šių dalykų: lapo popieriaus, mažo gabaliuko obuolio ir saujos žemių.

1. Obuolio gabaliuką padėk ant popieriaus lapo, o lapą padėk netoli skruzdėlyno. Palauk, kol kelios skruzdės ras obuolį. Jos visos turėtų eiti tuo pačiu taku.
2. Pastumk obuolį į kitą vietą. Ar skruzdėlės eina tiesiai prie jo?
3. Dabar ant popieriaus lapo užberk žemių taip, kad uždengtum taką. Kurį laiką skruzdės turėtų blaškytis. Ar jos padarė kitą taką?

Kas atsitinka?

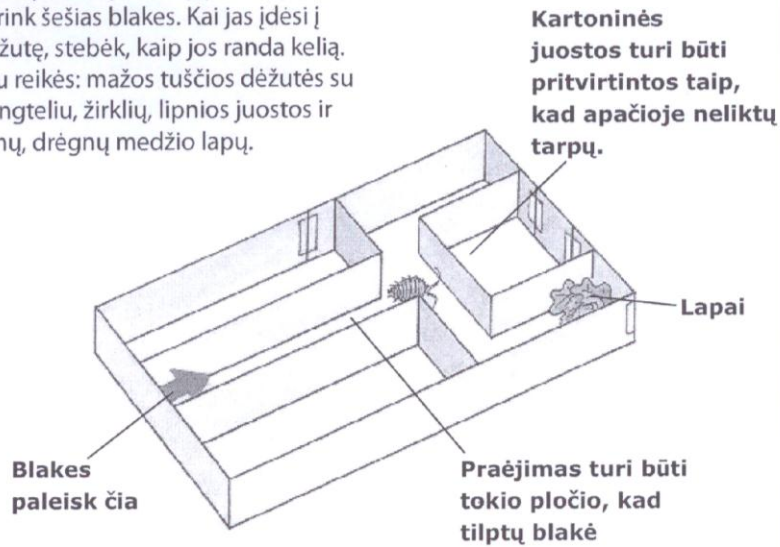
Net pastūmus maistą į kitą vietą, skruzdės eina senu taku tol, kol yra padaromas naujas.

Kodėl?

Radusi maisto, skruzdėlė išskiria specialias chemines medžiagas, kurių kvapu pažymi taką. Kitos skruzdėlyno skruzdės jaučia šį kvapą savo antenomis arba čiuptuvėliais.

Stebėk blakes

Blakės turi jautrius čiuptuvėlius. Padaryk tokią dėžutę, paskui į indelį surink šešias blakes. Kai jas įdėsi į dėžutę, stebėk, kaip jos randa kelią. Tau reikės: mažos tuščios dėžutės su dangteliu, žirklių, lipnios juostos ir senų, drėgnų medžio lapų.

1. Iš dėžutės dangtelio padaryk tris ilgas juostas, iš kurių suformuok praėjimus taip, kaip parodyta paveikslėlyje.
2. Leisk blakėms eiti praėjimu po vieną. Pasiekusios praėjimo galą, kai kurios blakės pasuks į kairę, o kai kurios – į dešinę.
3. Dešinėje dėžutės pusėje padėk drėgnų lapų. Tada vėl paleisk blakes į dėžutę. Į kurią pusę jos nuėjo?

Kas atsitinka?

Blakės pasuks į dešinę – ten, kur yra maisto.

Kodėl?

Blakės jaučia maistą savo čiuptuvėliais. Jie padeda joms rasti lapus.

Padaryk sliekyną

Sunku tyrinėti sliekus, nes jiems nepatinka šviesa. Vos tik pajutę šviesą, jie rangosi, bandydami vėl atrasti tamsią vietą. Kad galėtum stebėti, kaip sliekai gyvena ir maitinasi, padaryk sliekyną, kaip čia pavaizduota. Tada surask du ar tris sliekus bandymui atlikti. Svarbu prisiminti, kad negalima sliekų

traukti, nes gali juos sužeisti. Jie turi šerelius, kurie tvirtai sukimba su žeme.

Tau reikės:

- Batų dėžės
- Lipnios juostos
- Rašiklio
- Žirklių
- Didelio plastmasinio butelio
- 1 puodelio smėlio
- 3 puodelių drėgnos, purios žemės
- Mažų svogūno ir bulvės kubelių

1. Prie vieno batų dėžės šono lipnia juosta pritvirtink jos dangtį taip, kad jis atsidarytų kaip durelės. Dėžės viršuje rašikliu pradurk skylę, kad į sliekyną galėtų patekti šviesa ir oras.

2. Nupjauk butelio viršų. Tada į jį sluoksniais supilk žemės ir smėlį, jų nespausdamas. Ant viršaus pa-barstyk bulvės ir svogūno kubelių.

3. Atsargiai įmesk sliekus, tada pastatyk butelį dėžėje ir uždaryk dureles. Keturioms dienoms palik ją lauke, vėsioje ir sausoje vietoje.

4. Po keturių dienų grįžk ir pažiūrėk į butelį. Kaip pasikeitė smėlis ir žemė?

Nepamiršk: Baigęs bandymą, padėk sliekus ten, kur juos radai.

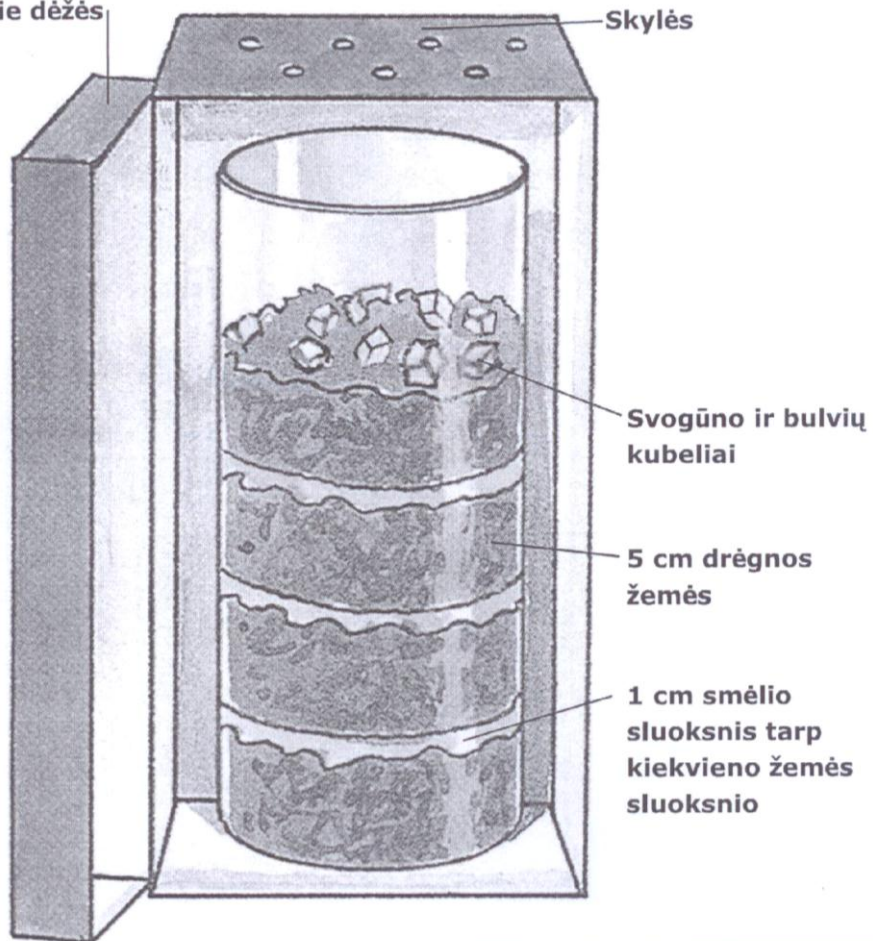
Kas atsitinka?

Po keturių dienų smėlio ir žemės sluoksniai bus susimaišę vienas su kitu.

Kodėl?

Sliekai sumaišo smėlį su žeme, nes jie lenda į paviršių paėsti, o po to vėl rausiasi žemyn, kuo toliau nuo šviesos.

Dangtis, pritvirtintas
prie dėžės

Klausimai: Maisto paieška

1. Koks yra pagrindinis straipsnelio tikslas?

- (A) Aprašyti skirtingus bandymus, kuriuos tu gali atlikti.
- (B) Suteikti informaciją apie skruzdėlių takus.
- (C) Parodyti, kaip atrodo maži padarėliai.
- (D) Paaiškinti, ką ėda sliekai.

2. Kokį vieną dalyką tu turėtum padaryti, kad pasirūpintum šiais padarėliais?

- (A) Ieškoti jų po uolomis ir akmenimis.
- (B) Viską apie juos sužinoti.
- (C) Surinkti jų tiek daug, kiek tik gali.
- (D) Padėti juos ten, kur radai.

Ryšys su Bendrosiomis programomis

Nuostatos

Noriai ir saugiai tyrinėti artimiausią gamtinę aplinką
Saugoti, prižiūrėti artimiausios aplinkos gyvybės įvairovę

Gebėjimai ir žinios

Ž Apibūdinti skaidytojų vaidmenį gamtoje.

UG ...atliekų rūšiavimas ir pūdinio gamyba

3 – 5 klausimai yra apie bandymą su skruzdėlėmis

3. Kodėl reikėjo padėti obuolį netoli skruzdėlyno?

- (A) kad skruzdėlėms būtų užkirstas kelias
- (B) kad skruzdėlės galėtų padaryti taką
- (C) kad skruzdėlės susipainiotų
- (D) kad skruzdėlės pradėtų blaškytis

4. Jei viena skruzdėlė randa maisto, kaip kitos skruzdėlyno skruzdėlės taip pat gali jį atrasti?

- (A) Jos stebi pirmąją skruzdę ir seka paskui ją.
- (B) Jos bėginėja tol, kol randa maistą.
- (C) Jos jaučia pirmosios skruzdėlės paliktą kvapą.
- (D) Jos užuodžia maistą, padėtą ant popieriaus lapo.

5. Kodėl skruzdėlės pradėjo blaškytis po to, kai tu pabarstei žemių?

Ryšys su Bendrosiomis programomis

Nuostatos

Suvokti, kad visi organizmai Žemėje, taip pat ir žmogus, vieni kitiems reikalingi

Gebėjimai ir žinios

G Paaiškinti organizmų tarpusavio ryšius ekosistemoje

Ž Pavaizduoti miško (pievos, vandens) organizmų tarpusavio priklausomybę mitybos grandinėmis.

UG mokiniai stebi artimiausios vietovės augalus, gyvūnus ar jų paliktus pėdsakus. Juos aprašo, piešia, atpažįsta

13. Paaiškink, kodėl, darant sliekyną, buvo svarbu ant žemės paviršiaus paberti svogūno ir bulvės kubelių.

---

14. Prie kiekvieno bandymo atskiruose langeliuose yra parašyta „Kas atsitinka“ ir „Kodėl“. Koks yra šių langelių tikslas?

- A kad paaiškintų, kokie yra bandymo etapai
- B kad nurodytų, ko reikės atliekant bandymą
- C kad nurodytų, ką daryti, kai bandymas bus baigtas
- D kad paaiškintų, ką tu matei

15. Kuris iš trijų bandymų tau buvo įdomiausias? Savo atsakymą paaiškink naudodamasis tekste pateikta informacija.
